

LANDSTINGSREVISORERNA

REVISIONSRAPPORT

ÅRSRAPPORT 2003

Landstingsstyrelsen SLL:s koncernledning

- * Resultatet för landstingskoncernen för år 2003 uppgår till - 1 715 Mkr, vilket innebär en negativ avvikelse mot budget med 117 Mkr och en förbättring med 2 361 Mkr i förhållande till 2002.
- * Under året har landstingsstyrelsen löpande följt utvecklingen av ekonomi- och verksamhet samt fattat korrigeringsbeslut. Landstingsstyrelsen har utvecklat och förstärkt sin uppsikt över SLL-koncernens samtliga verksamheter. Instrumenten för den ekonomiska uppföljningen har vidareutvecklats och håller en godtagbar standard och har en tillräcklig träffsäkerhet i avgivna prognoser.
- * Det allvarliga ekonomiska läget består. Nettokostnadernas andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning uppgick år 2003 till 102 % och därmed uppfylls inte kravet på god ekonomisk hushållning.
- * En rad åtgärder för en stramare hushållning har genomförts under år 2003. En ny ledningsorganisation och budgetprocess har införts för att stärka kontrollen över landstingets verksamhet och den ekonomiska utvecklingen. Landstingsstyrelsen och koncernledningen har fått en starkare ställning för både beställar- och utförarsidan. Ägarutskottet har utövat och utvecklat landstingets ägarstyrning. För Hälso- och sjukvårdsutskottet och dess beredningar efterlyser revisionen en effektivare styrning.
- * Uppföljning visar att samtliga av fullmäktiges uppdrag till landstingsstyrelsen har genomförts eller är under genomförande våren 2004. Vad gäller vårdens tillgänglighet och kvalitet efterlyser revisionen en bättre återrapportering.
- * Den interna kontrollen bedöms som tillräcklig inom flertalet av landstingets enheter. En markant förbättring har skett inom området ekonomistyrning.
- * Årsredovisningen har upprättats i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningssed och bedöms i allt väsentligt som rättvisande.

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Landstingsstyrelsens** verksamhet under år 2003 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsned samt i enlighet med av de förtroendevalda revisorerna fastställd revisionsplan. Protokoll från landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts. Revisorsgrupp I har under granskningsåret träffat styrelsens ordförande och presidium.

Årets resultat och ekonomisk ställning

Resultatet för landstingskoncernen för år 2003 uppgår till - 1 715 Mkr, vilket innebär en negativ avvikelse mot budget med 117 Mkr och en förbättring med 2 361 Mkr i förhållande till 2002. Genomförd skattehöjning har inneburit att skatteintäkterna har ökat med 4,3 miljarder samt under år 2003 vidtagna åsänkingsåtgärder har medverkat till ett förbättrat resultat. Flertalet resultatenheter har enligt årsredovisningen hållit sina budgeter och en förbättrad budgetdisciplin är under utveckling. Den samlade sjukvården visar på bättre resultat än budgeterat och den snabba kostnadsutvecklingen för läkemedel synes ha bromsats upp.

Det allvarliga ekonomiska läget består dock vilket framgår av att nettokostnadernas andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning år 2003 uppgick till 102 %. Det är det tionde året i rad som detta mått överstiger 100 %. För uppnående av en god ekonomisk hushållning krävs att det gängse måttet ej överstiger 98 %. Tidigare års underskott tillsammans med en hög investeringsvolym har inneburit att låneskulden uppgår till 20,7 miljarder i 2003 års bokslut. Soliditeten, inklusive pensionsåtaganden före 1998, uppgår till - 44 % och utgör exklusive dessa åtaganden 0 %. Måttet visar att landstingskoncernens förmåga att klara av ökade kostnader eller minskade intäkter försämrats markant. Kraftfulla åtgärder måste således vidtas även framöver för att långsiktigt kunna uppnå det grundläggande kravet på en ekonomi i balans.

Åtgärder för förbättrad styrning och kontroll

En rad åtgärder har genomförts som ligger i linje med av revisionen under tidigare år framförda synpunkter och rekommendationer. Under år 2003 har en ny ledningsorganisation och budgetprocess införts för att stärka helhetssynen över landstingets verksamhet och kontrollen över den ekonomiska utvecklingen. Landstingsstyrelsen och koncernledningen har fått en starkare ställning för både beställar- och utförarsidan. Ägarutskottet har utövat och utvecklat landstingets ägarstyrning. Förvaltningskontorets roll att stödja den politiska organisationen har förtydligats. En förbättrad kostnadskontroll har införts och landstingsfullmäktige har beslutat om intäktsförstärkningar och kostnadsreduceringar med anledning av budgetavvikelser som rapporterats i samband med månadsbokslut under våren 2003.

Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Under året har landstingsstyrelsen löpande följt utvecklingen av ekonomi- och verksamhet samt fattat korrigeringsbeslut. Landstingsstyrelsen har utvecklat och förstärkt sin uppsiktsplikt över SLL-koncernens samtliga verksamheter. Instrumenten för den ekonomiska uppföljningen har vidareutvecklats och håller en godtagbar standard och har en tillräcklig träffsäkerhet i avgivna prognoser. En rad beslut har fattats och åtgärder vidtagits eller påbörjats i syfte att förnya och effektivisera verksamheterna främst inom vårdsektorn. Det är nu av största vikt att dessa förändringsprocesser kan genomföras under tillräcklig kontroll samtidigt som den löpande verksamheten skall präglas av budgetdisciplin och aktiva kostnadsreducerande och intäktsförstärkande åtgärder.

Beställarstyrning

Den nya politiska och administrativa organisationen som gäller fr o m 2003 innebär att ett nytt samlat beställaransvar skapades för hälso- och sjukvården. Revisionskontoret har under året genomfört en lägesavstämning av hur arbetet med att införa beredningar som politisk styrform fungerat. Lägesrapporten visar att det fortfarande finns en osäkerhet över beredningarnas uppdrag och att beredningarna inte funnit sin roll i den politiska organisationen. Beredningarna har också under det första året endast i liten utsträckning påverkat sjukvårdens styrning. Relationen till Hälso- och sjukvårdsutskottet är också oklar. Beredningarna engagerar ett stort antal politiker och tjänstemän till en inte ringa kostnad. Det bör därför vara en angelägenhet för såväl beredningarna som landstingsstyrelsen att beredningarnas arbete ger bidrag till sjukvårdens styrning. En utvärdering av beredningarnas roll bör genomföras.

Ansvarsfördelningen mellan Landstingsstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsutskottet respektive Beställarkontor Vård förefaller successivt ha tydliggjorts under året. Däremot väcker budgetprocessen under året, särskilt arbetet med att ta fram kostnadsbesparingar, frågor om vilka processer som kan hanteras i den beställar-utövarmodell som landstinget använder för att styra hälso- och sjukvården. Koncernledningen har vid genomförande av omfattande strukturförändringar med kort framförhållning valt att styra genom andra, mer direktverkande beslut och verksamhetsförändringar och ingrepp i den landstingsdrivna vården. Det politiska inflyandet över förändringarna varierar beroende på den brist på enhetlig arbetsordning som råder inom beställarorganisationen. Landstingsfullmäktige har i 2004 års budget *uppdragit åt landstingsstyrelsen att utveckla styrmodellen.*

Ägarstyrning

För att tydliggöra och förstärka landstingets ägarstyrning har fr o m 2003 ett ägarutskott inrättats under landstingsstyrelsen. Under ägarutskottet har två beredningar inrättats, personalberedningen och investeringsberedningen. Revisionskontoret kan konstatera att ägarutskottet genom sin tillkomst har aktiverat ägarstyrningen och behandlat flertalet av de fullmäktige givna uppdragen. Under ägarutskottet har påbörjats en betydande uppstramning av styrningen av landstingets egen sjukvårdsproduktion. Det är dock angeläget att styrelsemas ansvar tydliggörs genom framtagande av specifika ägardirektiv. När det gäller den viktiga uppgiften att förbättra produktiviteten saknas relevant

verksamhetsuppföljning i form av olika nyckeltal. Ägarutskottet rekommenderas att kraftfullt driva frågan om utvecklingen av styrintstrument för produktivitets- och verksamhetsuppföljningar.

SLL:s årsredovisning

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningssed och bedöms i allt väsentligt som rättvisande. Balanskravets hantering har klarlagts under 2003. I förvaltningsberättelsen intagna ekonomiska analysavsnitt bedöms ha ett tillfredsställande innehåll. Den allvarliga ekonomiska situationen redovisas och analyseras. Årsredovisningens personalavsnitt håller förbättrad standard och har upprättats och belysts utifrån givna anvisningar. Miljöavsnittets mål- och resultatanalys har förbättrats.

En redogörelse för uppfyllelsen av fullmäktiges mål för SLL:s jämställdhetsarbete borde ha redovisats. Det är angeläget att instrument för uppföljning utvecklas inom detta område.

Revisionen efterlyser, i likhet med tidigare år, en utveckling av en mer brukarorienterad verksamhets- och kvalitetsredovisning. Det är angeläget att de beslut som fullmäktige fattar om vårdens tillgänglighet och kvalitet kan följas upp och tydligt återredovisas på en övergripande nivå. Detta sker inte i nuläget.

Intern kontroll

2003 års granskning av den interna kontrollen visar att den interna kontrollen bedöms som tillräcklig inom flertalet av landstingets enheter. En markant förbättring har iakttagits beträffande området ekonomistyrning. Under år 2003 genomförda åtgärder syns slå igenom i omdömena inom detta område. Förbättringar utvisas även för områdena upphandling och PA/löner. Det är illavarslande att området IS/IT utvisar försämrade betygssätningar.

Vad gäller intern kontroll i de lokala bokslutsprocesserna utvisar vissa delar försämrade omdömen. Det sammanvägda omdömet är dock att kontrollen i bokslutsprocessen, generellt sett, håller en fortsatt tillfredsställande nivå.

Bolagsrevision

Revisionen av SLL:s helägda aktieföretag redovisas i särskilda årsrapporter för respektive företag. Årsrapporterna utgör underlag för de bedömningar som lekmannarevisorerna avger i sina *granskningsrapporter* (motsvarar den auktoriserade revisorns revisionsberättelse). I *bilaga 1* till denna årsrapport redovisas en sammanställning över den landstingskommunala revisionen som utförts inom landstingets samtliga helägda aktieföretag.